

ook besloten om het bestuur te Hooghly toe te staan [fol. 106] om bij uiterste noodzaak zoveel, als het nodig heeft tegen de laagste rente te lenen. Immers, het bestuur schreef op 20 maart 1764 dat het hoopte vier retourschepen te kunnen beladen.)

Een geldgebrek 'tgeene, nadat de uytterste middelen aangewend zijn, egter niet ten éénmaal heeft kunnen weggenomen werden en ook tot middelen heeft moeten doen besluyten, waartoe men anders niet treden zoude. Ja een gebrek dat in volgende jaren naar apparentie veel erger uytwerkingen zoude kunnen hebben, door de dagelijx toeneemende verarming van Batavias ingezeetenen. Want uyt voorgeciteerde resolutiën blijkt dat wij zelfs dit jaar al tot geen negotiatiën alhier hebben kunnen treden, mits de schaarsheyt van penningen onder de gemeente, en dat er inzonderheyt weynig of geen zilvergelt is, 'tgeen egter maar alleen voor Bengalen te prefereeren was.

Dog opdat dit gebrek aan gereede munt in deze colonie niet vreemd mooge schijnen, zo geeven wij in aanmerking dat er jaarlijx naamwaardige sommen door de Palembangers (die men reekenen kan dat in desen jare genoegzaam al het betaalde voor de ingekogte peper en thin tot een considerabel bedragen van f 1.084.851 meede na dat rijk hebben overgebragt), item de Chineesche jonken en andere handelaars uytgevoert worden. Contrarie hetgeene men in vroegere dagen wel heeft ontmoet, alzo doenmaals nogal een fraay montant aan lijwaaten en amfioen door de eerstgemelde, en aan dat geweeft door de overige, wierden besteed bij particuliere. Dat de gewoone secoursen, die Souratta en Persië anders en de Compagnie en particulieren bijzettede, zedert eenige jaren voor een gedeelte zijn agtergebleeven, als hebbende de Compagnie in drie jare maar f 300.000 aan ropijen van Souratta en f 98.000 uyt Persië gekreegen, mitsgaders particuliere, of eygentlijk de scheepsoverheeden, op die munt een verlies van 10 percent, mits de reductie van derzelver prijse van 30 tot 27 stuivers, moetende ondergaan, daarvan geen aanvoer van belang gedaan. En al eens van het provenue der aan haar gepermitteerde lasten geschiet zijnde, dezelve vervoert of verzonden zijn na Bengale, als aldaar tenminsten tegen 28 stuivers roulleerende.

Fol. 106r-107v.

(Het geld dat voor rekening van de Compagnie uit Surat is gezonden, bleef op Ceylon. Door het mislukken van de reis van de Renswoude en het verongelukken van de Amstelveen heeft de handel op Perzië niets opgeleverd. Het aanbod van geld op assignatie is, doordat er zo lang onbeperkt geld geaccepteerd moest worden, opgehouden. [fol. 108] In de laatste 13 jaar is er f 32.233.185 van particulieren op assignatie voor Nederland geaccepteerd, terwijl er op de bestellingen veel gekort is. Zo heeft de Geldkamer in 1761/62 aan gangbare munten maar f 2.708.822,- ontvangen, in 1762/63 f 903.712 en het vorige jaar slechts f 361.223,-. Daarmee kon de geldvoorraad, nadat de betalingen voor de inkoop van producten waren gedaan, niet aangevuld worden. Zeker niet na de belangrijke geldzendingen naar Ceylon, waar voor de oorlog geen edele metalen, maar duiten uit Batavia nodig zijn. Er ging ook geld naar Java's Oostkust, de Grote Oost, Malakka, Djambi, Palembang, Sumatra's Westkust, Cheribon en Bantam. Doordat de handel op Manilla al twee jaar heeft stilgestaan, is het tekort aan geld toegenomen, terwijl het totale verval van de handel van de Spaanse kooplieden en gebrek aan bruikbare schepen, weinig hoop geeft hen te Batavia te zien. Bovendien is in Batavia de handel van particulieren in slechte staat. Deze hachelijke toestand [fol. 109] wordt niet slechts Heren XVII onder ogen gebracht, maar de Hoge Regering dringt er tevens krachtig op aan dat particulieren tegen een redelijk vrachtgeld dukatons naar Azië mogen zenden. Immers, volgens de brief van 13 oktober 1763 kregen weesmeesters van de steden Delft en Hoorn vergunning om twee kleine bedragen op die wijze over te maken. Met het verminderen van assignaties werd de bestelling van courante munten weliswaar vermeerderd, maar dat is niet voldoende om in de behoefte aan geld in Azië te voorzien. Gezien het belang van deze zaak, hoopt men dat Heren XVII dit verzoek niet van de hand zullen wijzen, zoals wel is geschied met het voorstel van wijlen gouverneur-generaal Jacob Mossel in zijn bedenkingen over de staat van de Compagnie.)